

Reducerea vârstei minime de vot de la 18 la 16 ani: riscuri, beneficii și oportunități pentru democrație

Sumar executiv

Anul 2022 a fost declarat de către Comisia Europeană drept An European al Tineretului. În Republica Moldova, conform datelor Biroului Național de Statistică (BNS), la data de 1 ianuarie 2022, tinerii cu vârsta cuprinsă între 15 și 34 de ani reprezentau 24,57% din numărul populației stabile. În același timp, 27,9% din toți alegătorii și alegătoarele din Registrul de Stat al Alegătorilor fac parte din categoria de vârstă 18 – 34 ani¹.

Cercetările arată că tinerii și tinerele din Moldova, la fel ca cei/cele din alte state europene au încredere în sistemul democratic și organele sale reprezentative, însă sunt nemulțumiți de modul în care funcționează sistemul în practică și de rezultatele obținute. În același timp, tinerilor și tinerele din Republica Moldova li se reproșează adesea că sunt pasivi și dezinteresați de alegeri și politică.

Practica internațională și europeană ne arată că există reforme politice și inițiative educaționale care pot și ar trebui să fie urmate pentru a spori încrederea tinerilor în democrație.

Scăderea vârstei minime de vot este o măsură ce poate fi luată în considerare pentru a rezolva problema prezenței la alegeri, creând obiceiul de a participa de la o vârstă fragedă. De asemenea, ar ajuta la formarea unei generații mai informate.

Prin acest Policy Brief, Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral vine să analizeze oportunitatea de a micșora vârsta de vot de la 18 la 16 ani oferind astfel o sursă accesibilă și relevantă de documentare Comisiei Electorale Centrale, partidelor politice parlamentare și extraparlamentare și altor actori interesați în contextul modificării legislației electorale discutate intens în anul curent.

1. Instituțiile de stat (BNS, CEC), dar și companiile sociologice utilizează diferite categorii de vârstă (15-34, 18-25, 18-29 etc.) fapt care se reflectă asupra acurateței comparației.

Descrierea problemei

Barometrul Opiniei Publice² arată în mod constant că tinerele și tinerii din Moldova sunt categoria cea mai dezinteresată de politică. Factorul politic, social, dar și influența mass-media stau la baza acestui comportament.

În cadrul studiului „*Tinerii între dilema de participare sau absenteism politic*”³ principalele cauze menționate de către tineri ca fiind determinante pentru neparticiparea la vot reies din faptul că ei/ele nu cred în schimbare și în clasa politică existentă. Tinerii de azi sunt mult mai critici față de politică în general, iar lipsa unui dialog eficient între ei și politicieni/politiciene, neincluderea priorităților tinerilor în programele electorale și nerespectarea promisiunilor au drept rezultat dezamăgirea lor în clasa politică.

O altă cauză a dezinteresului tinerilor din Republica Moldova față de viața civică și politică a țării rezidă în discrepanța socială dintre tineri, lipsa încrederii în instituțiile de stat, cât și lipsa unei educații și culturi participative⁴.

Este cunoscut faptul că neîncrederea de multe ori vine din necunoaștere sau neînțelegere. Datele din sondajul de opinie post-electoral 2021⁵ realizat de Comisia Electorală Centrală în cadrul proiectului Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare „*Consolidarea democrației prin alegeri transparente și incluzive*” la capitolul „Atitudini și percepții privind

CEC” demonstrează că tinerii, la fel ca și alte categorii de alegători expuși la campaniile de informare și educație civică tind să aibă o încredere mai mare în autoritățile electorale și în rezultatele alegerilor. Alte cauze ale interesului scăzut în alegeri și politică țin de calitatea educației civice în învățământul preuniversitar. Studiul „*Educația electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative*”⁶ demonstrează că acest parcurs, la noi cel puțin, este discontinuu. Totodată, aplicarea directă și imediată (prin participare la actul votării) va crea deprinderi pe viață de participare informată la vot. Pornind de la această constatare, la inițiativa Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral și cu suportul PNUD Moldova⁷ a fost elaborat și remis spre aprobare curriculumul unei discipline opționale de *Educație electorală*. La momentul actual, educația democratică se realizează în cadrul formal, prin disciplina obligatorie *Educație pentru societate/Educație civică*. Curriculum propus pentru noua disciplină opțională constituie o extindere în formarea unei culturi electorale, ca parte a culturii democratice. Aceasta constituie un demers pe termen lung, de care este responsabilă școala, alte instituții de învățământ, organizațiile societății civile și, desigur, autoritățile electorale. *Educația electorală dezvoltă capacitatea individului de a valorifica, cu discernământ, impactul fluxului informațional în formarea conștiinței sale civice* se subliniază în Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală*

2. Pe parcursul ultimilor 3 ani, 44% și 56% dintre tinerii cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 ani s-au declarat „deloc” sau „puțin” interesați de politică conform Barometrului opiniei publice din Moldova 2019, 2020, 2021 realizat la comanda Institutului de Politici Publice <https://ipp.md/wp-content/uploads/2021/07/Raport-BOP-2021.pdf>; https://ipp.md/wp-content/uploads/2020/07/BOP_06.2020_prima_parte_finale.pdf; <https://ipp.md/wp-content/uploads/2019/12/BOP-FINAL-decembrie-2019.pdf>

3. Borcoi M., Putina N. „Tinerii între dilema de participare sau absenteism politic” articol din publicația Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral Participarea – element cheie al democrației. 5 proiecte de cercetare în domeniul electoral https://www.cicde.md/media/files/files/5_studii_cicde_9_9720911.pdf

4. Studiu: Problemele (NE) Participării Tinerilor La Vot, <https://cntm.md/resurse-de-specialitate/problemele-ne-participarii-tinerilor-la-vot/>
5. „Alegeri parlamentare 2021” sondaj de opinie post-electoral, decembrie 2021 https://www.cicde.md/media/files/files/sondaj_post-electoral_alegeri_parlamentare_2021_ro_5816176.pdf

6. „Educația electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative” Autoare: Loretta Handrabura, Natalia Grîu, Doina Bordeianu, Natalia Țurcanu (în curs de apariție) - pag.4

7. Proiectul PNUD „Consolidarea democrației din Moldova prin alegeri transparente și incluzive”

(clasele a IX-a/a X-a) menționat anterior.

Tinerii și tinerele sunt vulnerabile în fața informațiilor false, mai ales că principala sursă de informare⁸ o reprezintă rețelele de socializare. Din acest motiv, dezvoltarea spiritului critic și a capacităților de analiză încă din școală sunt necesare pentru o alegătoare/ un alegător informat și care nu poate fi manipulat.

Educația civică este importantă pe tot parcursul educațional. Componenta electorală, teoretică și practică, trebuie să fie inclusă ca parte a sistemului educațional formal, în timp ce cel non-formal trebuie să asigure posibilități de exersare necesare pentru formarea unui cetățean activ și conștient. Pentru a exersa democrația, copiii trebuie să participe la Alegerea Consiliului de elevi începând cu clasa a V-a, iar pentru o mai bună practică tinerilor le-ar putea fi oferită posibilitatea să exerseze de la 16 ani și în cadrul unui proces electoral.

Majoritatea țărilor din lume au stabilit o vârstă de vot, tendința generală fiind de reducere a acesteia în timp. În același timp, aproape toate democrațiile moderne ce au ajuns la o relativă maturitate se confruntă cu o criză de prezență la vot. Continua scădere a participării la alegeri ridică întrebări privind reprezentativitatea celor aleși/ alese. Fenomenul absenteismului este lesne de explicat dacă îl privim în ansamblu cu dezinteresul față de politică despre care am menționat mai sus. Printre posibilele soluții la aceasta criză se regăsește și implicarea tinerilor în procesul electoral mult mai devreme⁹, acest lucru fiind posibil prin reducerea vârstei de vot.

Participarea tinerilor la alegeri de la 16 ani

poate aduce beneficii pe termen lung pentru participarea democratică. Studiul „Voting at 16: Turnout and the quality of vote choice”¹⁰ arată că scăderea vârstei de vot ar avea un impact pozitiv asupra participării tinerilor în procesele electorale. Acest lucru se datorează faptului că există probabilitatea ca tinerii sub 18 ani să fie în continuare la școală și să locuiască cu familiile lor, doi factori despre care s-a demonstrat că încurajează prezența la vot printr-o varietate de mecanisme de socializare. Pe termen lung, participarea la urne la o vârstă fragedă poate facilita statornicirea ulterioară a obiceiului de a vota.

De remarcat că scăderea vârstei de vot la 16 ani oferă o perspectivă pentru ca interesele tinerilor cetățeni să fie reprezentate în sistemul politic.

Reglementări naționale și internaționale

Constituția Republicii Moldova leagă dreptul de a vota de deținerea cetățeniei țării și obținerea majoratului politic¹¹. Art. 11 din Codul Electoral al Republicii Moldova prevede că dreptul de a alege îl au cetățenii Republicii Moldova care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor vârsta de 18 ani. Dreptul de vot este un drept fundamental, exclusiv politic, deoarece este folosit pentru a permite participarea la guvernare a poporului prin intermediul reprezentanților aleși.

Codul bunelor practici în materie electorală¹² menționează aceleași 2 condiții – cetățenia și vârsta, ca criterii de obținere a dreptului la vot. Suplimentar, condiția de reședință este enumerată ca fiind admisibilă. Referitor la vârstă, Comisia de

8. 81,7% dintre tinerii cu vârste cuprinse între 18 și 29 ani au notat Internetul ca principala sursă de informație, https://ipp.md/wp-content/uploads/2021/02/BOP_02.2021.pdf?fbclid=IwAR2mNujbzOZtH_9x9a9pa8DcDW3fxuCFyiFOs_9aFEI91GAmS8mHpsix1Ssw

9. „Voting at 16: Turnout and the quality of vote choice” <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261379412000212>

10. Ibidem, pag. 381

11. Art. 38 pct. 2 din Constituția Republicii Moldova https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro#

12. Codul bunelor practici în materie electorală adoptat de Comisia europeană pentru Democrație prin Drept (Veneția, 18-19 octombrie 2002) [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2002\)023rev2-cor-rom](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2002)023rev2-cor-rom)

la Veneția notează că *dreptul de a alege trebuie să fie dobândit cel târziu la atingerea vârstei majoratului*.

Legislația națională consideră că la vârsta de 18 ani o persoană deține capacitate deplină de exercițiu¹³, totodată:

- în materie penală, Codul Penal al Republicii Moldova stabilește răspunderea penală înainte de atingerea majoratului. Astfel, minorul ce a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal¹⁴, cu excepția unor cazuri prezumând că a comis fapta penală cu discernământ;

- în materia dreptului muncii, Codul Muncii Republicii Moldova reglementează dreptul persoanei de a munci de la vârsta de 16 ani¹⁵;

- în materia dreptului familiei, Codul Familiei Republicii Moldova permite căsătoria de la 16 ani¹⁶ cu încuviințarea autorității tutelare locale în a cărei rază teritorială își au domiciliul persoanele care doresc să se căsătorească, în baza cererii acestora și acordului părinților minorului.

Constatăm că în cazurile enumerate mai sus, minorilor, care au împlinit vârsta de 16 ani, li s-au atribuit drepturi și obligații extrem de importante, cu responsabilitate sporită și cu impact asupra propriei vieți și a celor din jur. De menționat că aceste responsabilități sunt comparabile cu dreptul de a vota.

Experiența internațională

Vârsta de 18 ani pentru votare în orice țară și pentru orice scrutin a fost obiectul Recomandării nr. 1315/1997 adoptate de către Parlamentul European. Practic toate țările din Europa au aplicat într-o primă etapă această Recomandare. În ultimii 25 de ani, mai multe țări și-au reconsiderat poziția referitoare la vârsta minimă de vot. Astfel, în prezent, în 26 de țări vârsta minimă de vot este mai mică de 18 ani la cel puțin un tip de alegeri, în anumite regiuni sau dacă titularii dreptului întrunesc anumite condiții.

Prima țară care a redus vârsta de vot este Austria. Chiar în primii ani ai mileniului, unele regiuni austriece, au permis votarea de la 16 ani pentru alegerile regionale și locale. Din 2007, când a fost efectuată o reformă mai amplă a legii electorale, vârsta de vot a fost redusă de la 18 la 16 ani pentru alegerile generale, municipale, federale și prezidențiale, precum și alegerile pentru Parlamentul European.

Deși Austria dintotdeauna a înregistrat prezențe ridicate la vot, studiile efectuate după reducerea vârstei de vot, au constatat o creștere a interesului pentru politică în rândul tinerilor de 16 și 17 ani.

Malta este a doua țară din Europa care a redus vârsta de vot la 16 ani. Tinerilor de 16 ani din Malta li s-a permis să voteze începând cu anul 2014 pentru consiliile locale, iar din 2018 - pentru toate alegerile naționale și pentru alegerile în Parlamentul European.

13. Art. 26 pct. 1 din Codul Civil al Republicii Moldova https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129081&lang=ro#

14. Art.21 pct.2 din Codul Penal al Republicii Moldova, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131599&lang=ro#

15. Art. 46 pct. 2 din Codul Muncii https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131266&lang=ro#

16. Art.14 pct.2 din Codul Familiei Republicii Moldova https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122974&lang=ro#

În tabelul nr.1 prezentăm informația privind vârsta de vot în diferite țări ale lumii.

Nr.	Țară	Vîrstă minimă de vot	Notă
1.	Argentina	16	Obligativu între 18 și 70
2.	Austria	16	
3.	Belgia	18	16 ani vârsta de vot la alegerile pentru Parlamentul European pentru toți tinerii europeni rezidenți în țară
4.	Bosnia și Herțegovina	18	Persoanele de 16 ani pot vota dacă sunt angajate
5.	Brazilia	16	Obligativu de la 18 la 70 de ani
6.	Croația	18	Persoanele de 16 ani pot vota dacă sunt angajate
7.	Cuba	16	
8.	Elveția	18	16 pentru alegerile cantonale și municipale din cantonul Glarus
9.	Estonia	18	La alegerile locale se votează de la 16 ani
10.	Germania	18	16 ani pentru alegeri naționale în 4 state federale ¹⁷ 16 ani pentru alegeri municipale în 10 state federale ¹⁸
11.	Grecia	17	Pot vota și persoanele care vor împlini 17 ani în anul alegerilor ¹⁹
12.	Indonezia	17	
13.	Iran	18 ani	Între anii 2000 și 2011 vârsta de vot a variat între 15 și 18 ani ²⁰
14.	Israel	18 ani	La alegerile municipale vârsta minimă de vot este de 17 ani. Tinerii de 17 ani pot vota, de asemenea, la alegerile naționale care au loc după a 18-a aniversare din calendarul ebraic ²¹
15.	Luxemburg	18 ani	O propunere de scădere a vârstei de vot la 16 ani a fost respinsă în 2015 printr-un referendum la nivel național (81% din alegători s-au pronunțat contra)
16.	Malta	16 ani	

Tabel elaborat de autori în baza datelor de pe ACE Electoral Knowledge Network (<https://www.aceproject.org/>).

IPU Parline Global data on National Parliaments (<https://data.ipu.org/>)

Argumente pro și contra

Cât de pregătite sunt persoanele care încă studiază la liceu să aibă opțiuni politice și să conștientizeze ce proiecte sau idei

dintr-un program electoral le-ar putea influența, pozitiv sau negativ, viața lor sau a comunității în care trăiesc?

17. Brandenburg, Bremen, Hamburg, Schleswig-Holstein

18. Baden-Württemberg, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Saxonia Inferioară, Renania de Nord-Westfalia, Saxonia-Anhalt, Schleswig-Holstein Thuringia

19. Aceasta înseamnă că, dacă un adolescent de 16 ani s-a născut în ultima zi a anului 2005, el/ea poate vota la alegerile care au loc în 2022.

20. Corpul legislativ al Iranului pare să nu se hotărască când vine vorba de vârsta de vot a Iranului. Deși în prezent vârsta de vot a cetățenilor Iranului coincide cu cea a majorității țărilor lumii, înainte de 2007, vârsta minimă de vot era de doar 15 ani. A fost schimbat la 18 ani în 2007 și apoi a fost schimbat la 15 ani în 2009, după doar doi ani. În 2011, vârsta de vot în Iran a revenit la 18 ani. <https://blog.batchgeo.com/voting-age-around-the-world/>

21. Calendarul ebraic este un calendar luni solar, adică calculat atât pe bază solară, cât și pe bază lunară. Anul este alcătuit din 12 sau 13 luni, la rândul lor, alcătuite din 29 sau 30 de zile. Calendarul evreiesc este un calendar ceremonial folosit și în statul Israel pentru stabilirea sărbătorilor. Cu toate acestea, în Israel nu este doar ceremonial, de fapt documentele publice și administrative israeliene și cărțile de identitate israeliene prezintă ambele calendare. Legislația civilă israeliană permite utilizarea ambelor calendare în contracte și în orice tip de documentație. Calendarul ebraic este folosit în viața de zi cu zi de o mare parte a populației israeliene Haredi în loc de calendarul gregorian.

În tabelul nr.2 prezentăm argumente pro/contra reducerii vârstei de vot de la 18 la 16 ani.

Argumente pro	Argumente contra
Integrarea timpurie a tinerilor în procesul politic duce la un interes și cunoștințe politice sporite. Pe termen lung, acest lucru ar trebui să aibă un efect pozitiv asupra prezenței generale la vot, precum și asupra reprezentării intereselor tinerilor.	Criticii avertizează că tinerii cu vârste cuprinse între 16 și 17 ani nu sunt suficient de maturi pentru a lua decizii informate din punct de vedere politic și bine gândite. Cercetătorii de științe sociale Dr. Tak Wing Chan și Dr. Matthew Clayton, spun că tinerii de 16 și 17 ani nu ar fi alegători competenți, deoarece „cercetările în neuroștiință sugerează că creierul, în special cortexul prefrontal, este încă în curs de reconstrucție majoră și dezvoltare în timpul adolescenței”. Ei susțin că cortexul prefrontal este ceea ce „ne permite să cântărim dilemele, să echilibrăm compromisurile și, pe scurt, să luăm decizii rezonabile în politică”. ²²
O educație civică puternică și o vârstă mai mică de vot s-ar întări reciproc pentru a crește implicarea civică a viitorului adult. O vârstă mai mică de vot ar face educația civică mai eficientă, deoarece elevii ar avea posibilitatea de a aplica direct cunoștințele obținute la școală. De asemenea, ar încuraja mai multe școli să implementeze programe de educație civică de calitate superioară, având în vedere implicațiile sale imediate asupra vieții elevilor.	Scăderea vârstei de vot ar putea duce la manipularea tinerilor. Adolescenții trăiesc cu părinții și ascultă de sfaturile lor. Prin scăderea vârstei de vot, practic voturile părinților s-ar dubla.
Tinerii la 16 ani au responsabilități și drepturi de adult: pot răspunde penal, se pot angaja în câmpul muncii, se pot căsători și pot face voluntariat. Astfel ei sunt membri activi ai societății, dar în același timp nu au drept de vot.	Atât răspunderea penală, căsătoria dar și angajarea în câmpul muncii de la 16 ani sunt condiționate. În cazul alegerilor ar trebui de asemenea să se impună anumite condiții suplimentare pentru oferirea dreptului de a vota.
Studiile efectuate în țările în care a fost redusă vârsta de vot ne arată un interes sporit al tinerilor pentru alegeri. În 2013, 44% din alegătorii sub 18 ani înregistrați în Takoma Park, Maryland (SUA), au participat la vot, aceștia fiind de două ori mai mulți decât alegătorii cu vârsta de 18 ani.	Experiența relativ mică și limitată geografic de aplicare a votului de la 16 ani nu ne permite să formulăm concluzii despre efectele acestuia pe termen lung.
Scăderea vârstei de vot va contribui la creșterea prezenței la vot pe termen lung. Tinerii care încep să voteze de la vârste mai mici vor dobândi deprinderea de a merge la alegeri pe tot parcursul vieții.	
Tinerii au dreptul să fie ascultați și să le fie luate în serios interesele.	Acest lucru poate fi realizat și prin alte metode în afară de vot.

Tabel elaborat de autori în baza datelor prezentate în: <https://www.youthrights.org/issues/voting-age/top-ten-reasons-to-lower-the-voting-age/>, <https://www.procon.org/headlines/lowering-the-voting-age-top-3-pros-and-cons/>, <https://www.governing.com/news/headlines/gov-maryland-city-sees-high-turnout-among-teens-after-election-reform.html> și <https://vote16usa.org/reasons-for-lowing-voting-age-16/>

Din tabelul nr. 2 constatăm că avantajele reducerii vârstei de vot sunt mai consistente și au impact pozitiv pe termen lung. Riscurile pe care le comportă acordarea dreptului la vot de la 16 ani merită a fi asumate de către factorii decizionali și pot fi diminuate

22. Tak Wing Chan and Matthew Clayton, “Should the Voting Age Be Lowered to Sixteen? Normative and Empirical Considerations,” Political Studies, Oct. 2006

printr-o educație civică coerentă la toate nivelurile de școlarizare.

Concluzii și recomandări

Tot mai multe țări optează pentru reducerea limitei de vârstă pentru votare, iar rezultatele obținute sunt de regulă cele scontate – creșterea interesului pentru instituția alegerilor și politică din partea tinerilor/tinerelor, creșterea prezenței la vot și o atenție mai mare pentru interesele tinerilor din partea clasei politice.

Trebuie să notăm că diminuarea vârstei de vot se încadrează în bunele practici promovate de Comisia de la Veneția, care stipulează că „dreptul de a alege trebuie să fie dobândit *cel târziu la atingerea vârstei majoratului*” admitând astfel posibilitatea acordării dreptului la vot mai devreme. Totodată, în Republica Moldova și nu numai, vârsta necesară pentru votare este expres prevăzută în Constituție la articolul 38 – lege supremă a țării și care are o procedură specială, mult mai complicată de revizuire și modificare.

Discuția privind reducerea vârstei de vot pentru alegerile locale pentru alegerea primarilor și a consilierilor locali și/ sau cele parlamentare/ prezidențiale poate fi inițiată în contextul actualului proces de modificare a legislației electorale asumat de către autoritățile Republicii Moldova, dar va necesita o modificare de principiu inclusiv la nivelul legii supreme.

Se poate opta pentru acordarea dreptului de vot de la 16 ani pentru toate tipurile de alegeri, pe modelul Austriei sau doar la cele locale, pe modelul Germaniei și Elveției. Cert este că tinerii din alte zone ale lumii au demonstrat că sunt capabili să ia decizii informate și să-și asume votul ca o responsabilitate civică de maximă importanță. Oferirea unor condiții similare tinerilor moldoveni, ar putea genera

rezultate similare.

Micșorarea vârstei se încadrează în practica internațională și ar avea o serie de avantaje pentru procesul electoral fără să genereze efecte negative majore. În primul rând, tinerilor și tinerelor din Republica Moldova li s-ar oferi oportunități pentru antrenarea în activitatea civică și politică, ceea ce va aduce plus valoare procesului în sine. În cel de-al doilea rând, votarea începând cu 16 ani va înrădăcina la tineri obiceiul de a vota pe tot parcursul vieții. În cel de-al treilea rând, rata de prezență, va crește.

În mod cert, reducerea vârstei de vot va necesita desfășurarea unei campanii ample de educație civică și informare a cetățenilor și cetățenilor obișnuiți cu votarea de la 18 ani, pentru motivarea acestora să meargă la vot și explicarea avantajelor posibile. O oportunitate care poate și trebuie să fie utilizată pentru alfabetizarea electorală a generației în creștere sunt conținuturile din cadrul disciplinei școlare *Educație civică/ Educație pentru societate* și/ sau demersuri mult mai axate pe alegeri precum este disciplina nouă de *Educație electorală* elaborată la inițiativa Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral cu suportul PNUD Moldova și propusă spre examinare Ministerului Educației și Cercetării.

În lumina celor expuse mai sus, **recomandăm:**

Ministerului Educației și Cercetării

Setarea formării abilității și competenței participării politice critice constructive drept unul dintre obiectivele educaționale centrale.

Aprobarea disciplinei opționale Educație electorală aflată în prezent în examinare.

Instituțiilor de învățământ

Administrației Publice locale

Oferirea posibilităților de implicare

reală a copiilor și tinerilor la procesele de autogestiune și conducere școlară și comunitară, prin delegare de atribuții și responsabilități concrete.

Organizarea alegerilor în Consiliul elevilor similar unui proces electoral real cu toate procedurile și atributele necesare.

Implementarea disciplinei opționale Educație electorală (în curs de aprobare la minister).

Mass-media

Sensibilizarea societății privind impactul participării tinerilor/ tinerelor la alegeri

și importanța reprezentării acestora în organele electivă la toate nivelele.

Instituțiilor de cercetare

Elaborarea studiilor de impact, inclusiv sociologice privind opinia tinerilor de 16 ani privind participarea la alegeri.

Parlament

Inițierea discuțiilor pe platformă parlamentară privind oportunitatea reducerii vârstei minime de vot de la 18 la 16 ani pentru alegerile locale.

Acronime

BNS - Biroul Național de Statistică

CEC - Comisia Electorală Centrală

CICDE - Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral

PNUD - Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

La elaborarea acestui document au contribuit Marcela Roșca și Dr. Doina Bordeianu.

CICDE

Centrul de Instruire Continuă
în Domeniul Electoral

Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral
Chișinău, str. Vasile Alecsandri, nr.119, MD - 2012

tel. (+373 22) 260-914

e-mail: info@cicde.md

www.cicde.md

e-learning.cicde.md

www.facebook.com/cicde